

DET TALTE ORD GÆLDER

FOU samrådsspørgsmål L vedr. FN's torturkomité's anbefalinger og Irak-retssagerne (operation Green Desert)

Tirsdag den 23. februar 2016

Besvarelse af samrådsspørgsmål L

Indledning

Tak for ordet.

Spørgsmålet L, som er stillet efter ønske af Nikolaj Villumsen (EL), lyder:

"Ministeren bedes redegøre for kritikken fra FN's torturkomité med hensyn til behandlingen af de 23 tilfangetagne irakere under operation Green Desert".

FN's torturkomité er fremkommet med en række anbefalinger i anledning af Danmarks eksamination under FN's torturkonvention, som fandt sted den 16.-17. november 2015.

Jeg antager derfor som grundlag for min besvarelse, at spørgeren sigter til den generelle anbefaling om forældelse i civile sager, som komitéen er kommet med i den forbindelse.

Jeg går desuden ud fra, at der med formuleringen *"behandlingen af de 23 tilfangetagne irakere under operation Green Desert"* refereres til den verserende civile retssag, som advokat Christian Harlang har anlagt mod Forsvarsministeriet på vegne af 23 irakere.

Retssagen vedrører Forsvarsministeriets eventuelle erstatningsansvar i forbindelse med Operation Green Desert i Irak i 2004. Og her har

DET TALTE ORD GÆLDER

Forsvarsministeriet bl.a. nedlagt påstand om frifindelse med henvisning til, at det fremsatte betalingskrav er forældet.

Jeg vil gerne først komme ind på FN's Torturkomité's anbefaling og dernæst give en status for den verserende retssag.

Hvad jeg ikke vil gøre, er, at procedere sagen for Folketinget. Som oplyst i mit svar af 7. januar 2016 på FOU spørgsmål 69 finder jeg det nemlig rigtigst at følge sædvanlig praksis for retssager, det vil sige, at påstande og anbringender fremsættes i retten, så domstolene kan tage stilling til dem. Dette svarer også til den linje som tidligere socialdemokratiske forsvarsministre, altså både Nick Hækkerup og Nicolai Wammen, har fulgt i forbindelse med samråd om denne sag.

Da de danske forældelsesregler hører under Justitsministeriets ressort, har jeg indhentet bidrag fra Justitsministeriet vedrørende anbefalingerne fra FN's Torturkomité for at kunne besvare samrådsspørgsmålet. Det vil jeg nu redegøre nærmere for.

FN's Torturkomité's anbefaling

I forbindelse med Danmarks eksamination under FN's Torturkonvention i november sidste år er det ifølge mine oplysninger korrekt, at Irak-retssagen blev bragt op.

Da der som sagt er tale om en verserende retssag, afholdt den danske delegation sig imidlertid fra at kommentere på sagen. Og sagen blev således ikke drøftet nærmere under eksaminationen.

DET TALTE ORD GÆLDER

FN's Torturkomité fremsætter i sin rapport en række generelle anbefalinger til Danmark. FN's Torturkomité's anbefaling om forældelse i civile sager er således en generel anbefaling og omtaler ikke den konkrete og verserende civile retssag anlagt af de 23 irakere, som i øjeblikket behandles ved Østre Landsret.

I sin rapport anbefaler komitéen blandt andet, at Danmark sikrer, at der ikke i civile sager vedrørende tortur og mishandling gælder forældelsesregler, som fratager ofrene muligheden for at få oprejsning, erstatning eller rehabilitering. Det er rapportens punkt 17.

Komitéen henviser i den forbindelse til punkt 40 i sin "general comment" nr. 3 af 13. december 2012.

Justitsministeriet har i den forbindelse oplyst følgende:

"FN's Torturkonvention indeholder bestemmelser om personers adgang til at kunne få behandlet en klage over tortur og få oprejsning, hvis tortur har fundet sted.

Men Torturkonventionen indeholder ikke specifikke bestemmelser om forældelse i civile sager vedrørende erstatning eller godtgørelse i sager om tortur.

Det anføres under pkt. 40 i den "general comment", som komitéen henviser til i sin anbefaling, at forældelsesregler ikke bør finde anvendelse, fordi følgerne af tortur har en fortsat karakter, og fordi forældelsesregler fratager ofre mulighed for at få oprejsning, erstatning og rehabilitering.

DET TALTE ORD GÆLDER

Det er i den forbindelse vigtigt at understrege, at komitéen ikke har mulighed for at afgive udtalelser om fortolkning af konventionen, der er bindende for stater, der har tilsluttet sig konventionen. En "general comment" er således ikke retligt bindende.

Under alle omstændigheder kan den nærmere rækkevidde af udtalelsen give anledning til tvivl.

Udtalelsen kan i hvert fald efter Justitsministeriets opfattelse ikke udlægges således, at forældelsesregler aldrig må finde anvendelse i sager om erstatning til torturofre.

Det er således Justitsministeriets opfattelse, at de danske forældelsesregler er i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser, herunder FN's Torturkonvention."

Jeg vil gerne her tilføje, at skiftende regeringer vedvarende har haft samme holdning til dette spørgsmål.

Jeg kan også henvise til, at der er besvaret flere samrådsspørgsmål om emnet, f.eks. samrådsspørgsmål L den 5. februar 2013 og samrådsspørgsmål Z og Æ den 3. juni 2013 (sammen med justitsministeren), som også berørte forholdet mellem de danske forældelsesregler og Danmarks internationale forpligtelser, herunder FN's Torturkonvention.

Irak-retssagen

Som nævnt vil jeg gerne benytte lejligheden til at give udvalget en status for den verserende retssag, der er henvist til i samrådsspørgsmålet.

DET TALTE ORD GÆLDER

Den såkaldte Irak-retssag drejer sig om i alt 23 irakeres krav om tortgodtgørelse som følge af, at de angiveligt under tilbageholdelse i Irak i 2004 blev udsat for en krænkende og retsstridig behandling.

Denne behandling skulle angiveligt være foretaget i forbindelse med Operation Green Desert, der blev gennemført med deltagelse af irakiske, britiske og danske soldater.

Retssagen blev oprindeligt anlagt i efteråret 2011 og ved afgørelser af hhv. 8. juni 2012, 10. august 2012 og 7. januar 2013 traf Østre Landsret afgørelse om, at bl.a. spørgsmålet om forældelse skulle behandles forlods og særskilt.

Den 20. december 2013 skulle der have været gennemført et forberedende retsmøde i sagen i Østre Landsret, hvor sagens videre behandling for retten skulle have været drøftet og tilrettelagt, herunder hvordan spørgsmålet om forældelse skulle behandles.

Imidlertid udeblev sagsøgernes advokat fra retsmødet. Østre Landsret afviste på den baggrund sagen den 23. december 2013.

Sagsøgernes advokat bad derefter Østre Landsret om at omgøre sin beslutning af 23. december 2013.

Østre Landsret traf dog den 7. januar 2014 beslutning om at afvise anmodningen. Og Højesteret tiltrådte den 24. oktober 2014 landsrettens afvisning af sagen, og begrundede det bl.a. med – og jeg citerer fra rettens afgørelse; *”Højesteret finder, at advokatens udeblivelse fra retsmødet ikke*

DET TALTE ORD GÆLDER

kan anses for lovligt forfald eller i øvrigt undskyldelig, men må anses som udtryk for et bevidst valg”.

Herefter anlagde sagsøgernes advokat sagen på ny den 24. oktober 2014, altså knap 10 år efter gennemførelsen af Operation Green Desert. Dvs. at sagen og dennes forberedelse skulle starte forfra.

På et nyt retsmøde i Østre Landsret den 9. november 2015 blev sagens videre tilrettelæggelse og behandling for retten drøftet, og Østre Landsret traf igen beslutning om, at bl.a. spørgsmålet om forældelse skulle behandles forlods og særskilt i den "nye" sag.

Status er således nu, at sagen er på nogenlunde samme stadie, som den var, da sagsøgernes advokat udeblev fra retsmødet den 20. december 2013, dvs. for to år siden.

Østre Landsret har berammet fire dage i juni i år [14., 15., 17. og 22. juni] til delhovedforhandlingen, hvorefter landsretten vil tage stilling til, om sagsøgernes betalingskrav er forældet eller ej.

Afsluttende bemærkninger

Jeg vil gerne afslutte min besvarelse af samrådsspørgsmålet med følgende bemærkninger:

Der skal ikke herske tvivl om, at regeringen lægger vægt på, at Danmark og danske styrker i forbindelse med deltagelse i internationale operationer overholder vores folkeretlige forpligtelser.

DET TALTE ORD GÆLDER

Som enhver part i en retssag har regeringen naturligvis forholdt sig til sagens faktum og gældende dansk ret og på den baggrund gjort sin juridiske stilling til de rejste krav op.

Som tidligere nævnt er det regeringens holdning, at dansk lovgivning om forældelse af civilretlige krav er i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser.

Siden retssagerne blev anlagt, har skiftende regeringer haft samme holdning.

Denne regering finder derfor heller ikke grundlag for at frafalde indsigelsen om forældelse.

For regeringen er det afgørende, at de spilleregler, som Folketinget selv efter nøje overvejelser har fastsat, respekteres, herunder retsplejeloven og forældelsesloven.

Også når staten er part i sagen.

Derfor drøftes alle relevante spørgsmål, herunder af processuel art, også med Kammeradvokaten og den følgegruppe, som er nedsat, og Forsvarsministeriets svar i sagen gives inden for retssagens rammer.

Dette afslutter min besvarelse af samrådsspørgsmål L.
